

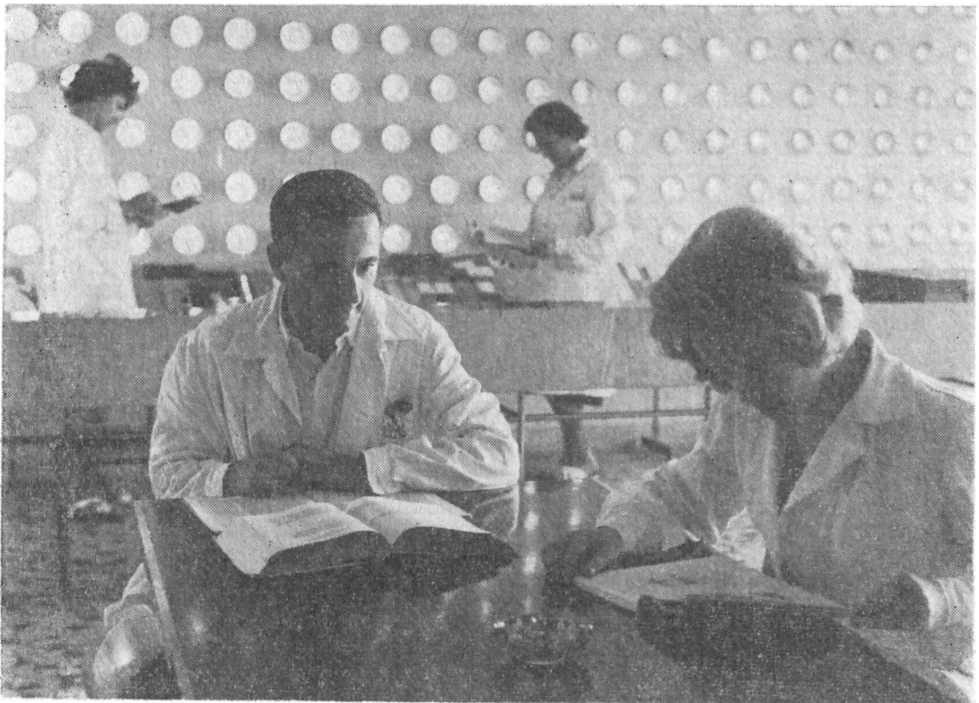
Az orvosok szakmai művelődése, szakirodalmi tájékozottsága

Az éremnek két oldala van. Az orvosi tájékoztatásnak legalább négy. Az első: mit nyújt a szakirodalmi tájékoztatásra hivatott orvosi könyvtári hálózat. A második: mit szól ehhez az átlagorvos. Ismét teljesen más oldala a kérdésnek: mi a szükséglet, és végül a negyedik: mik a fejlesztés lehetőségei.

Mit nyújt az orvostudományi tájékoztató szervezet?

Orvostudományi információk közvetítésével Magyarországon immár két évtizede foglalkozik az Orvostudományi Dokumentációs Központ, majd utóda, az Országos Orvostudományi Könyvtár és Dokumentációs Központ, valamint az általa megszervezett, 400-nál több könyvtárat, illetve könyvgyűjteményt összefogó könyvtári hálózat. A központ az első években a szovjet orvosi irodalmat közvetítette sokoldalúan, számos szolgáltatásával, majd feldolgozta a nemzeti kincset jelentő magyar orvosi irodalmat, és ezután kezdte közvetíteni a nyugati és a baráti országok orvosi irodalmát bibliográfiák, fordítások, szabadlapos referátumok, néhány referáló folyóirat, gyorstájékoztató kartonszolgálat formájában. A szolgáltatások változatosak, a hálózat azonban mindmáig nem volt képes arra, hogy eléggé széles irodalombázisról elég sok szakágazatról adjon információkat.

Az OOKDK tudatában volt és van annak, hogy szolgáltatásai az orvostudományi világirodalom közvetítésére nem lehetnek elegendők, ezért a rendelkezésre álló erőit igyekezett és igyekszik a legjobban hasznosítani, a legfontosabb szolgáltatásokra koncentrálni. E célból az utóbbi években több alkalommal végzett igénykutatást. Az eredmény nem volt túl kedvező. 1964-ben a megkérdezettek 26 $\frac{1}{10}$ -a válaszolt a kérdésekre, a szolgáltatásokat nagy részük nem ismerte. Az ismert szolgáltatásokat megfelelőknek tartották, de újak bevezetését is kérték: szabadlapos referáló témafigyelő szolgálatot és a gyorstájékoztató kartonszolgálatot. Az OOKDK mindkettőt be is vezette, s az előfizetők száma meghaladja az ezret. Évente csaknem 700 irodalomkutatási bibliográfiát állít össze, mintegy 500 cikket lefordított, mintegy 600 irodalomjegyzék-másolatot és majdnem 3000 fordításmásolatot szolgáltat, több mint 4000 esetben ad szóbeli

A dunaújvárosi kórház orvosi szakkönyvtára (Kabáczy Szilárd felv.)

tájékoztatást. Mindezek ellenére a központ tájékoztató szolgálata nem nyújt eleget, de nem nyújt eleget a könyvtári hálózaté sem, bár az utóbbi is évről évre szépen fejlődik. Még jobban fejlődne, ha az igények jobban megnyilvánulnának iránta; de a hálózatnak is többet kellene foglalkoznia az igények felkeltésével.

A tájékoztatás nem eléggé kiterjedt volta miatt nagy jelentősége van az eredeti dokumentumok rendelkezésre bocsátásának. Ebben a tekintetben az orvostudományi könyvtári hálózat jól szervezett rendszer 1,5 millió könyvtári egységgel (az állomány legnagyobb része modern mű), 200 főfoglalkozású, nagyrészt szakképzett könyvtárossal. A hálózat alapelve az, hogy minden könyvtár szerezzék be szakterületének megfelelően és teljességre törekedve a hazai orvosi irodalmat. E tekintetben a helyzet megfelelő. A külföldi orvosi irodalom beszerzésében azonban sok a kívánnivaló. A vásárlást éveken keresztül a kötött devizakeret akadályozta, az utóbbi két évben pedig a szakirodalom nagyfokú drágulása korlátozza. Mindössze 1400 féle folyóiratot tud évente beszerezni, mintegy 6000 példányban. A könyvek beszerzése szempontjából még rosszabb a helyzet: korábban a hálózat 5—6000 könyvet szerzett be, az utóbbi két-három évben még 4000-et sem. Ez a folyóirat és könyvmennyiség a világon megjelenő orvosi folyóiratok és könyvek számához képest nem csekély, de nem is elegendő (a világon megjelenő értékes folyóiratoknak mintegy 28%-át, a könyveknek 15—20%-át szerzi be a hálózat).

A beszerzett állomány kihasználtsága ugyan évről évre nagyobb, de ezt sem tarthatjuk kielégítőnek. A legutóbbi, 1968. évi országos könyvtári statisztika szerint a 97 nagyobb (A és B kategóriájú) könyvtár 332 000 dokumentumot kölcsönzött, a kölcsönzők száma 95 000 volt. A könyvtárak a könyvtárközi kölcsönzés keretében 11 000 dokumentumot juttattak olvasóikhoz, ezekből 880-at külföldről hoztattak meg. Az említett 97 könyvtáron kívül még több mint 300 kisebb könyvtár is kölcsönöz, adataik az 1968. évi statisztikában nem szerepelnek. Becslésünk szerint az orvosi könyvtári hálózat mintegy félmillió dokumentumot kölcsönöz évente, ami az egész állományhoz képest szép szám, a forgási sebesség pedig nagyobb is, mint a többi szakhálózat állományának forgása.

Mintegy 170 olyan könyvtár van, amely megfelelő helybenolvasási lehetőséget tud nyújtani (ezeknek a nagyrészt korszerű és vonzó helyiségeknek egy részét nem veszik eléggé igénybe). A kurrens folyóiratokat e könyvtárakban tárlókon helyezik el a beérkezés első néhány hetében, az orvosok a friss folyóiratirodalmat tehát munkahelyükön figyelemmel kísérhetik. Az intézményen (kórházon) kívül működő orvosok, vagy — pavilonrendszerű kórház esetén — a távolabbi munkahelyeken a dolgozók a lapok körözése révén juthatnak a friss folyóiratszámokhoz (21 könyvtár alkalmazza ezt a módszert). A rendelkezésre álló, könnyen hozzáférhető szakirodalomhoz tartozik a kórházak osztályain levő „letéti” vagy tartósan kikölcsönzött dokumentumanyag is, amely azonban gyakran nem a szükséges alapműveket tartalmazza, hanem a helyszűkével küszködő könyvtárakat tehermentesíti, s nagysága és összetétele ebben az esetben nem is lehet megfelelő.

Az eredeti dokumentumok rendelkezésre bocsátását többé-kevésbé megfelelőnek tartjuk. De hogyan használják fel ezeket?

A szakirodalmat az orvosoknak csak egy része tanulmányozza. A rendszeres olvasás szempontjából fontos tényező a nyelvtudás. Az 1964-ben végzett széles körű felmérésünk szerint (a 4900 beérkezett válasz alapján) az orvosok 68%-a olvas németül, 38%-a angolul, 17%-a franciául és 13%-a oroszul. 1970-ben, az országos könyvtárügyi konferencia előkészítéseként az OOKDK a Magyar Orvostudományi Társaságok és Egyesületek Szövetségével (MOTESZ) együtt újabb kérdőíves felmérést végzett: 1256 orvosnak, a tagság 10%-ának küldtek kérdőívet. A megkérdezettek 22%-a válaszolt. A nyelvtudásra vonatkozó válaszok kedvezőbbek a 6 évvel ezelőttiekénél: 90,4%-uk olvas németül, 75,7% angolul, 42,6% franciául, 21,7% oroszul. Ez évi vizsgálódásunk nem az orvostársadalmat, hanem az olvasó, tájékozódó „elitet” reprezentálja.

Miért nem olvas, aki nem olvas? Az 1964. évi felmérésünkre adott válaszaikban számosan hivatkoztak túlságosan nagy elfoglaltságukra, a krónikus időhiányra. Ennek vizsgálatára időmérleget készítettünk Baranya megyében 104 orvos megkérdezésével (a megye orvosainak 10%-a). A nagy többség napi 8—10 órát dolgozott (ha a munkába a házimunkát is beleszámítjuk). A legelfoglaltabbak a körzeti és a rendelőintézeti orvosok, ezek nagyrésze nem ér rá olvasni. Az egyetemeken működő orvosok közül a klinikaiak napi 7—8 órát töltenek szakmai elfoglaltsággal, de többen beleszámítják ebbe az olvasást is. Az átlag heti 8 órát foglalkozik a szakirodalom tanulmányozásával. Az olvasásra fordított idő egyharmad részét munkaidejükből, kétharmad részét szabad idejükből veszik. Az orvosnők — minden felmérés szerint — heti 3—4 órával kevesebbet olvashatnak, mint a férfi orvosok. Az idén áprilisban visszakapott kérdőívek ilyen szempontból is sokkal kedvezőbb képet mutatnak, de a válaszolók még

ezzel sincsenek megelégedve: ez is azt mutatja, hogy a kérdőívek többségét az orvosoknak egy szakmailag igényesebb rétege küldte vissza, amely súlyt helyez a szakirodalom tanulmányozására. Érdekes ennek a rétegnek a véleménye, még ha nem is tekinthető átlagosnak. A válaszolók átlagosan 13 óra 45 percet fordítottak a kérdőív kitöltése előtti héten a szakirodalom olvasására, csaknem 6 órával többet, mint amennyit Baranya megyében mértünk. A kérdésre válaszoló 243 orvos közül 173 jelentékeny időt fordíthat munkaidejéből a szakirodalom olvasására. A kérdőív egyéb adatai szerint a válaszolóknak majdnem egyharmada nem tartja elegendőnek azt az időt, amit a szakirodalom tanulmányozásával tölthet és a legfőbb akadályozó tényezőnek (111 közül 103 orvos) az időhiányt említi. De vannak — szerintük — a tájékozódásnak más akadályai is: a szakirodalom nehéz elérhetősége, a nyelvismeret hiánya, a tájékoztatás elégtelensége stb.

Az orvosok szakirodalmi igényei a hálózat tapasztalatai szerint

Az OOKDK már említett három igényfelmérésén kívül olvasói és könyvtárosai, valamint módszertani osztályának munkatársai révén állandóan tájékozódik az orvosok szakirodalmi igényeiről, s tanulmányozza ezeket. Az orvosok tekintélyes hányada a könyvtári szolgáltatásokat még mindig nem igényli, nem olvas külföldi szakirodalmat és tájékozottságát csak egy-két hazai folyóirat többé-kevésbé rendszeres olvasása révén szerzi meg. Az orvosoknak ez a köre mintegy 40%-ra becsülhető; ebbe a kategóriába elsősorban a körzeti, másodsorban a rendelőintézeti orvosok és a kisebb kórházakban dolgozók tartoznak.

Becslés szerint az orvosok 60%-a használja a könyvtárakat, többségük „klasszikus módszerekkel” tájékozódik: az őt érdeklő közleményeket maga keresi ki a könyvtár állományából. Ez az időtrábló módszer nemcsak azért meglehetősen általános, mert az orvosok nagy része szeret böngészni a szakirodalomban, hanem azért is, mert a hálózat könyvtárainak egy része még nem tud magas színvonalú segítséget nyújtani a szakirodalomban való tájékozódáshoz. A legújabb kérdőíves felmérés adataiból kitűnik, hogy a helyi könyvtárak többsége kielégítő mértékben beszerzi ugyan a szakirodalmat, de nem hívja fel a figyelmet a szakirodalmi újdonságokra. A válaszolóknak több mint a fele válaszolt nemmel arra a kérdésre is, hogy a könyvtár segítségére van-e a szakirodalom hasznosításában. Számos könyvtárosnak hiányos a nyelvtudása, nem megfelelő a terminológiai ismerete és nincs ideje tájékoztatásra. Mindez azt jelenti, hogy a könyvtárak jelentékeny hányada csak beszerzi, tárolja, kölcsönzi a szakirodalmat, de nem megy az orvosok igényeinek, érdeklődésének elébe. Ennek tárgyi és személyi okai vannak. Az objektív okok közé tartozik többek között az is, hogy a könyvtárak személyzeti ellátottsága nem kielégítő (beleértve azt is, hogy a könyvtárosokat sok helyen még más munkára is igénybe veszik), hogy sok könyvtárban vagy könyvgyűjteményben egyáltalán nem működik könyvtáros. A szubjektív okok: a könyvtárat kezelő személy nem megfelelő (ez pedig az esetek 99%-ában a szakképzetlenség eredménye). A szubjektív nehézségek megoldásában sokat segíthetnének az orvostanácsadók. Elvileg minden könyvtáros mellett működik orvostanácsadó, akinek a feladata elsősorban az volna, hogy a többi orvosnak a tájékozódásban nyújtson segítséget. Ezt a feladatot azonban társadalmi munkában végzik; jelenlegi elfoglaltságuk mellett aligha várható az, hogy hatékony és folyamatos tájékoztató tevékenységet tudjanak végezni. A könyvtárak egy része azonban — a legújabb kérdőívek válaszainak tanúsága szerint — ad több-kevesebb segítséget az orvosoknak a szakirodalomban való tájékozódáshoz — ezt mutatja a 104 kedvező válasz a 260 közül.

A központi tájékoztató szolgáltatásokat (bibliográfiák, irodalomkutatás, referáló szolgálat, mikrofilm szolgálat, fordítás-másolatok) az orvosoknak elenyészően kis része veszi igénybe; nagy részük még most sem tud ezekről a lehetőségekről. A könyvtárközi kölcsönzés lehetőségét sem ismerik elegendően.

Az igényfelmérések és tapasztalatok alapján azoknak az orvosoknak az igényei, akik a könyvtárakat és a szakirodalmat rendszeresen használják, a következők:

1. A *kis könyvtárakban* szükség volna több könyvre és több folyóirat beszerzésére, a választék további bővítésére, elsősorban referáló és tájékoztató jellegű folyóiratok beszerzésére. Kivételesen minden megkérdezett szükségesnek tartotta olyan (esetleg részfoglalkozású) könyvtáros vagy könyvtárkezelő alkalmazását, aki az állományt rendben tartja és az orvosoknak segítségére van a szakirodalom felhasználásában, sőt, esetleg fordításokat, kivonatokat is tud készíteni.

2. A *közepes nagyságú könyvtárakban* (nagyobb kórházi könyvtárak, országos intézetek könyvtárai) az egyszerű tájékozódáson kívül a kutatás igényei is jelentkeznek. Több referáló folyóíratra van szükség és a célzott, személyre, kutatási témára szóló folyamatos irodalomkutatásra, témafigyelésre. A kórházi osztályokon szükséges a kézikönyvtárak helyes kialakítása is.

Ezekben a könyvtárakban a legnagyobb nyomattékkal jelentkezik igény a megfelelő képzettségű és nyelvtudású könyvtáros alkalmazására. A legtöbb ilyen könyvtárban egy könyvtáros már nem is elég, még egy, tájékoztatómunkára alkalmas személy foglalkoztatására is szükség van. Azokban az intézményekben, amelyekben száz orvosnál többen dolgoznak, egyszerűbb reprográfiai berendezések beszerzését is fontosnak tartják.

3. A nagy könyvtáraktól (OOKDK, az orvosi egyetemek könyvtárai, néhány megyei kórház és országos intézet könyvtára) a fentiekén kívül magas színvonalú és gyors dokumentációs-információs szolgálatot is várnak. A fordítatás bőkezűbb megoldására, a referáló tevékenység kiszélesítésére szintén szükség volna. Ezekben a könyvtárakban az állomány beszerzése lényegében kielégítő, azonban éppen a viszonylag nagyobb állomány miatt a feltárási tevékenységet kellene fokozni. A kért szakirodalmat későn kapják kézhez, ezért szeretnék, ha lehetővé válnék a dokumentumok — elsősorban a folyóiratcikkek — gyors lemásoltatása. A nagy könyvtárakban tehát korszerű reprográfiai üzemeket kell létrehozni.

Az orvosok szakirodalmi igényei az átlagorvos vallomásai alapján

Az Országos Orvostudományi Könyvtár és Dokumentációs Központ 1970-ben két alkalommal rendezett vitát az orvosok szakmai művelődési kérdéseiről. Az első az év áprilisában (az országos orvostudományi könyvtári tanács kibővített ülésének keretében), a másodikat az Orvos-Egészségügyi Dolgozók Szakszervezetével közösen májusban.

A vitákban a fentebb összefoglalt igényeken kívül sok gondolatébresztő javaslat, aggodó szó, tanács hangzott el vagy érkezett írásban a tanácskozáskor szervezőihez: Egy budapesti kórházi orvos például ezt írta: „Mint minden probléma megoldásánál, itt is az alapelvek lefektetése a legfontosabb. Ez pedig: ... szükséges lenne néhány nagy könyvtárnak alapvető, nagy könyvtárrá való fejlesztése. Régebben azt gondoltam, hogy egyetlen ilyen könyvtár is elég lenne. Hivatkozom arra, hogy a mérnököknek, az agrár szakembereknek, a katonáknak stb. nagy központi könyvtárunk van, amely a hazai viszonyokat tekintve optimálisan működik. Most úgy itélem meg a helyzetet, hogy a négy egyetemi városban, továbbá esetleg Miskolcon, Székesfehérváron, Szolnokon kellene nagy orvosi könyvtárat kifejleszteni. Jelenleg az a helyzet, hogy országos viszonylatban sok pénzünk orvosi könyvekre, ez az összeg azonban jóvátehetetlenül szétforgácsolódik... Tudom, ... hogy ezeket az összegeket összevonni nem lehet. Csaknem minden területen így van, és ezt feudál-szocialista jelenségnek nevezzük. Nem egyéb ez, mint a magán-, vagy a helyi érdekeknek a közérdek feletti győzelme.”

A levél írójánál mi sem tudjuk jobban kifejezni az értelmes központosítás előnyeit, amire, lám, maguk a könyvtárhasználók is rájönnek.

Egy vidéki körzeti orvos elmondta és leírta észrevételeit, amelyek olyan élet-szerűek, hogy magyarázat helyett érdemesebb néhány megállapítást idézni:

„... Vannak az egészségügynek „tabu-témái”... Ilyen a szakmai művelődés kérdése is... A művelődés témája kezd nálunk szorítóan aktuális lenni... Az egészségügyi dolgozók szakmai művelődésének kérdése csak része a III. országos könyvtárügyi konferenciának, annak is könyvtári vonatkozásai a fontosak, a kérdés még általánosabb. Nem véletlen nálunk a népművelés körül folyó vita... A nagy egészségügyi áttételek útján és speciális problémákkal ugyan, de a részekben is megvannak. Érdekesen össze lehetne vetni az egész és a rész problémájaként a munkások és az orvosok művelődési problémáit, és bennük sok hasonlóságot lehetne felfedezni.

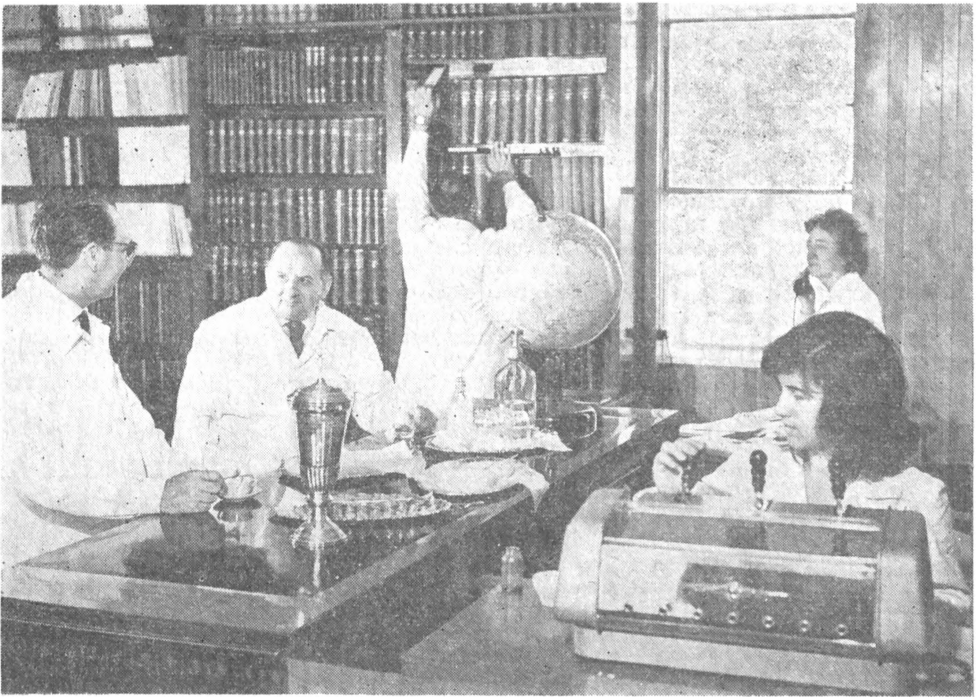
Az orvosok átlagos szakmai műveltségét nem tarthatjuk kielégítőnek. Vannak tudósaink, de a tömegtudás a fontos, nem lehet cél csak tudós sztárok nevelése...”

„Az orvosok azért nem veszik igénybe az orvosi könyvtárhálózatot, mert nem érdekük! Semmi kárunk sem származik abból, ha nem veszik igénybe, de a nagy átlagnak semmi haszna sincs abból, ha igénybe veszi. Akadémikus vitának érzem, hogy lehet-e egy munkát jól elvégezni, ha nem olvas valaki. Nagyon sok munkát el lehet végezni, meg lehet másoktól tanulni, anélkül, hogy az ember a szakkönyvtárakat bújné. Még a mi területünkön is!...”

„... Azt olvasom, hogy könyvtáraink nem mennek az orvosok igényeinek, érdeklődésének elébe. Az igény és érdeklődés aktív folyamat, tehát az elé nem kell menni, csak a feltételeket kell hozzá megteremteni... Nem is az idegen nyelvek nem tudásán van a hangsúly. Idegen nyelv nélkül is lehet ebben a kis országban nagyon olvasottnak és tájékozottnak lenni, lehetünk mi orvosok is szakmánk területén...”

Mit ír az igények kielégítéséről?

„... Egy szűk olvasórétegnek nagyon kevés, ami van, a nagy átlagnak az is sok, ami van. Olyan ez a könyvtári hálózat, mint a rákszűrés. Hatalmas apparátus áll a közönség rendelkezésére, mégis csak 20%-os hatásfokkal dolgozik. Itt is az a furcsa helyzet, hogy az igény elmarad a lehetőségek mögött...”

A székesfehérvári megyei kórház orvosi szakkönyvtárában kávét és frissítőket is fogyaszthatnak az olvasók (Kabáczy Szilárd felv.)

Az említett vidéki körzeti orvos az orvosok érdektelenségét három okkal magyarázza: 1. szervezeti, strukturális problémákkal — egy 25 községes járásban megoldhatatlan, hogy a megyei kórház, vagy a járási kórház könyvtára „elébe menjen” az orvosoknak. Ehhez nemcsak státus, hanem jármű is kell —; 2. fogalmi problémákkal — „Mit olvasson az általános orvos egy községben valahol Magyarországon? Sok mindent kellene, a semmit választja. Hivatkozik az időhiányra. Pedig tv-re is van ideje, a Népsportot is olvassa. Én ebben az időkifogásban nem hiszek. Egyik kollégám este 8-tól éjjel 1-ig kártyázik. Nagyon jó orvos... de olvasni nincsen ideje. Meg szokta tőlem kérdezni: mikor van neked időd írni? Akkor — válaszolom —, amikor neked kártyázni. Aki akar olvasni, az talál is időt arra, hogy olvasson!”; 3. funkcionális problémákkal: a körzeti orvos előbb-utóbb diszpécserre (egészségügyi rendőrré) válik, aki ide-oda irányítja a beteget, de nincs mód arra, hogy a beteg sorsát követni tudja. „Ez a funkcionális státus egyáltalán nem készíti az általános gyakorló körzeti orvost arra, hogy olvasson.”

A könyvtárak kihasználatlanságának másik fő oka — szerinte —, hogy az elméletet, a cikkekben foglalt tudományt nehéz a gyakorlatba áttenni. Helyesnek tartja, hogy az orvosi szakkönyvtári hálózat feladatának érzi a szakirodalom használatára történő oktatást, de szerinte arra is meg kellene tanítani az orvosokat, hogy a szakirodalomban közölt módszereket át tudják ültetni a gyakorlatba. A jószándékú hálózat egyik legfőbb gondja, hogy az idegen nyelvű szövegeket áttegye magyarra és ezzel széles körben hozzáférhetővé tegye. Ugyanilyen gond az is, hogy a „kódjelekben” megírt magyar közlemények megérthetők és a gyakorlatba átvihetők legyenek.

A fejlődés útja

Mínél többször találkozunk a könyvtári hálózat felhasználóival, annál inkább kibontakozik előttünk a követendő út. Kétféle feladatunk van: az igények fejlesztése (ez nemcsak a mi feladatunk, hanem az egész társadalom feladata, és ebben sokat segíthet például a szakszervezet is), a másik a tájékoztató hálózat fejlesztése. Az igények elemzéséből kitűnik, hogy a különböző könyvtártípusok iránt különböző — jól megalapozott — igények nyilvánulnak meg.

Az olvasók, a tájékoztatást igénylők is tudják, hogy szükség van egy jól felszerelt könyvtári és dokumentációs központra, amely a tájékoztatás nagy részét köz-

ponti eszközökkel (nagyfokú gépesítéssel) maga végzi, és egyben módszertanilag is irányítja a hálózati könyvtárak tevékenységét;

szükség van néhány nagyobb területi tájékoztatási központra, úgynevezett de-centrumra, amely a kellő szakképzettségű könyvtárosokkal és dokumentalistákkal rendelkezik, megfelelő gépi berendezése van, s így képes kielégíteni a területi igényeket is;

a közepes és a kis könyvtárak fejlesztése főképpen személyzeti kérdés. Olyan könyvtárosokra van szükség — a meglévő képzett könyvtárosokon kívül —, akik a helyi állomány alapján képesek a színvonalas tájékoztatásra, azonkívül a központ és a területi tájékoztatási központok szolgáltatásait tovább sugározzák;

fejleszteni kell a tájékoztatás eszközeit is: többféle külföldi folyóirat behozatalára, a meglévők sokoldalú feltárására van szükség. Általában szükség van a meglévő szakirodalom jobb felhasználására, nem utolsó sorban a gyűjtőköri együttműködés révén. Fejleszteni kell a tájékoztatás módszereit is.

És az érem negyedik oldala? Nagyobb anyagi befektetés nélkül érdemleges fejlesztés aligha képzelhető el.

Szepesiné dr. Benda Mária

Körzeti könyvtárakkal a művelődési fehér foltok felszámolásáért!

...nagy a sora a szervezeti kérdéseknek, amelyeken tovább kell munkálkodni.

(Molnár János cikke a népművelési konferenciáról az Élet és Irodalomban.)

Mint lapunk júniusi számában hírül adtuk, a dunántúli és az észak-magyarországi megyék vezető népművelési szakigazgatási munkatársai és könyvtárigazgatói kétnapos szakmai ankét keretében tanácskoztak Pécsen a kis falvakban élő lakosság könyvtárainak jövőjéről. A találkozásra a Baranya megyei Tanács VB művelődésügyi osztálya, a Könyvtártudományi és Módszertani Központ és a Könyvtáros szerkesztőségének közös elhatározásából került sor. A tanácskozás gondolatmenete a következő volt:

A kis falvak könyvtárügye, amelyet elvileg mindenki fontosnak ismer el, gyakorlatilag *egy évtizede mindig kiszorul* a helyi hálózatfejlesztési feladatok közül.

Az okokat keresve első helyen az egész népművelési ágazat *szegénysége* tűnik föl, mint olyan fogyatékoság, amellyel minden intézménytípus kialakítása során kötelező lenne számolni. Másodiknak az anyagi erők felhasználásában döntési joggal felruházott apparátusbeliek *bizonytalankodására* kell rámutatni, nem feledve, hogy a bizonytalankodás oka lehet a tájékoztatatlanság is, ami nem mentség, de meghatározó motívum.

A bizonytalanság mögött ugyanis kimondva kimondatlanul egyfajta, világosan soha meg nem okolt *gyanakvás* húzódik meg a könyvtárhálózat fejlesztési törekvéseivel szemben. Elég gyakran emlegetett vád a tanácsi könyvtárak ellen, hogy *nem mutatnak kellő együttműködési készséget* a népművelés különféle megmozdulásaiban.

Nagyobb igyekezet nélkül bárhol bizonyítható, hogy a könyvtár nem hárít el magától semmiféle megalapozott igényt a népművelési munka segítségét szolgáló irodalom biztosításában, együttműködik az iskolákkal, az ismeretterjesztőkkel, a megyeszékhelyeken pedig magától értetődő természetességgel építi ki a mindennapos és termékeny munkakapcsolatot a helyi sajtóval, sőt esetenként a színházzal is. A vád azonban makacsul tartja magát, és több megyében elkülönülési törekvések gyanúja miatt vált fenntartással kezelt programmá a népművelés megyei-járási irányítóinak szemében a körzeti könyvtárak kialakításának terve, noha ez minden hátsó gondolat nélkül, kizárólag a kis falvak művelődési helyzetének megjavítására irányuló szándékból született.

A téves megítélés oka bizonyosan a tájékoztatatlanság, annak a sajátosságnak fel nem ismerése, hogy a könyvtár a különféle szervezetek, intézmények, mozgalmak, csoportok és egyének köz- és magán-tevékenységének dokumentumbázisa, tapasztalat-szerzési forrása, s mint ilyen nem egyszerűen egyike a sokféle pénzkövetelő intézménynek, hanem *amazok munkájának is éltetője*, szellemi alapja.

A megoldandó feladatokhoz szükséges szervezeti formák eltérése miatt nem feltétlenül alkalmazható a könyvtárak esetében az a szervezeti keret, amely a népmű-